

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
НАН України»

**СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ**

(науково-аналітична записка)

Львів 2020

Науково-аналітичну записку підготували:

Притула Христина Мирославівна, д.е.н., с.н.с.,
завідувач сектору транскордонного співробітництва ДУ «Інститут
регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»;

Калат Ярослава Ярославівна,
молодший науковий співробітник сектору транскордонного
співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього
НАН України».

ВСТУП

Індустріальні парки відіграють важливу роль у формуванні сучасного середовища продукування інноваційних знань та технологій, сприяючи залученню інвестицій, активізації підприємницької діяльності, створенню нових робочих місць, мінімізації трансакційних витрат тощо. Водночас їх розвиток потребує підтримки та сприяння на національному, регіональному і місцевому рівнях та створення належних законодавчих, політичних, економічних та соціальних умов для їх діяльності.

Закон України «Про індустріальні парки» був прийнятий лише у 2012 році з метою «забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізації інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури»¹. У той же час у країнах - членах ЄС вже понад тридцять років активно застосовують такий інструмент розвитку як індустріальні парки.

На сьогодні в Україні створено 44 індустріальних парки (один з яких ліквідовано) терміном на 30-50 років. Однак, лише у 19 індустріальних парках визначено керуючі компанії та тільки у семи парках є учасники². У прикордонних регіонах, що межують з країнами-членами ЄС, розміщується 13 індустріальних парків, сім з них – у Львівській області. Жодного учасника у індустріальних парках, які розміщені у прикордонних областях, наразі немає. Водночас у сусідній Польщі 72,7% індустріальних парків розміщені саме у прикордонних регіонах і вони демонструють активний розвиток.

Індустріальні парки в Україні характеризуються повільним розвитком та низькою ефективністю їх функціонування. Стримуючими факторами їх розвитку є несприятливий інвестиційний клімат, відсутність державної підтримки, недооціненість їх ролі в активізації підприємництва і залученні інвестицій, низький рівень технічної готовності земельних ділянок та об'єктів інфраструктури, неоптимальний вибір ділянок під індустріальні парки, економічна та політична нестабільність, високий рівень корупції³ тощо. Це вимагає пошуку та розробки механізмів та інструментів стимулювання розвитку індустріальних парків з врахуванням успішного досвіду їх застосування у країнах-членах ЄС.

¹ Про індустріальні парки Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.

² Довідка про індустріальні парки в Україні. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України*. сайт. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini>.

³ У світовому "Індексі сприйняття корупції" за 2019 рік (Corruption Perceptions Index 2019) Україна оцінена як найкорумпованіша країна Європи. Дослідження опубліковано міжнародною неприбутковою антикорупційною організацією Transparency International (TI). Джерело: *The Corruption Perceptions Index* URL: <https://www.transparency.org/ru/cpi/2019#>

СТИМУЛИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У КРАЇНАХ - ЧЛЕНАХ ЄС

Більшість прикордонних індустриальних парків України розміщені у Львівській області, що межує з Польщею. Водночас, розвиток польських індустриальних парків є значно ефективнішим, порівняно з українськими.

Підтримка і стимулювання розвитку індустриальних парків у Польщі є важливою складовою реалізації її економічної політики. Початком формування індустриальних парків є друга половина 90-х років ХХ століття і їх поява була спричинена реструктуризацією промисловості та трансформацією економіки територій після виведення з експлуатації старих промислових підприємств.

Довідково: Поняття «індустриальний парк» було визначено Світовим банком ще у липні 1998 року. Згідно нього «індустриальний парк – це специфічна територія, що забезпечується відповідною інфраструктурою (наприклад, дороги, електрифікація та інші комунальні послуги) і утворена для активізації підприємницької діяльності з метою стимулювання розвитку промисловості та мінімізації впливу її на середовище⁴.

У Польщі подібне до цього визначення «індустриального парку» було законодавчо закріплено 29 серпня 2003 року у Законі №1537 «Про внесення змін до Закону про фінансову підтримку інвестицій та Закону про умови прийнятності та нагляду за державною допомогою для підприємств»⁵. Відповідно до Закону «індустриальний парк – це окремих комплекс нерухомого майна, до якого також входить нерухомість з технічною інфраструктурою, що залишилася від реструктуризованого або ліквідованого підприємства. Створюється на основі цивільно-правової угоди, яка визначає можливість здійснення підприємницької діяльності на преференційних засадах для підприємців, зокрема малих та середніх підприємств. Однією зі сторін такої угоди має бути орган місцевого самоврядування, від якого залежатимуть основні умови зазначеної угоди».

Польські індустриальні парки можуть утворюватися двома способами⁶:

- 1) на місці реструктуризованого чи ліквідованого підприємства;
- 2) шляхом перейменування зон економічного розвитку чи інвестиційних зон в індустриальні парки з метою залучення державних чи іноземних інвестицій.

Протягом 2010-2019 рр. кількість парків у Польщі зросла з 28 до 80 од. (в т.ч. індустриальних, технологічних та науково-технологічних парків). На сьогодні на їх території функціонує понад 2,2 тис. підприємств.

Діяльність 40 парків, переважно тих, що утворилися на місці реструктуризованих підприємств, зосереджена переважно на виробничій діяльності. Серед них: індустриальні парки Борута-Згеж та Жорський, які функціонують на місці хімічних заводів; Західний індустриальний парк Зелена Гура виник на території колишнього металургійного комбінату; Вроцлавський

⁴ Industrial Estates. *Pollution Prevention and Abatement Handbook*. WORLD BANK GROUP. URL: <https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/57dbcf9d-ab46-4baa-b9d9-b27ad75065df/industrialestatesPPAH.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jqeDiZg>.

⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji oraz ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. *Internetowy System Aktów Prawnych*: URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031591537>.

⁶ Jan Boguski (2006) Rola parków przemysłowych we wspieraniu regionalnej przedsiębiorczości. *Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego*. T. 16. № 1.77-80. URL: <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BPL8-0003-0018>.

індустріальний парк використовує приміщення колишніх заводів Archimedes, Dolmel і Rafawag; Малецький Індустріальний парк частково розміщується на території реструктурованого підприємства WSK-PZL Mielec. Решта парків надає сервісні послуги, а кілька – очікують на надходження інвестицій.

Найбільше парків зосереджено у Сілезькому воєводстві, який є найбільш індустріалізованим регіоном Польщі. Тут зосереджені шахти видобутку кам'яного вугілля і електростанції.

27,5% з усіх парків становлять індустріальні парки, які розміщені у майже всіх воєводствах Польщі. З 22 індустріальних парків 16 створено у прикордонних регіонах (див. табл.1 у Додатку).

Польща та інші країни-члени ЄС для забезпечення відповідних умов функціонування і розвитку індустріальних парків використовують певні стимули, які можна поділити на дві групи:

Створення організаційно-економічних умов розвитку індустріальних парків:

- *Державна підтримка (забезпечення на державному рівні низки умов (законодавчих, фінансових тощо) з метою створення і стимулювання розвитку індустріальних парків)*

У Законі України «Про індустріальні парки» передбачено державну підтримку у створенні індустріальних парків. Відповідно до Закону державна підтримка надається «ініціаторам створення, керуючим компаніям та учасникам» індустріальних парків, які включені до Реєстру індустріальних парків, зокрема, у вигляді безвідсоткових кредитів (позик), цільового фінансування на безповоротній основі для облаштування індустріальних парків «за рахунок коштів, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік». Згідно статті 24 Бюджетного кодексу України створення інфраструктури індустріальних парків фінансується з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) на основі пріоритетів визначених у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів. За весь період дії цієї правової норми за рахунок коштів ДФРР було реалізовано лише 4 проєкти щодо розвитку інфраструктури індустріальних парків на суму 9,525 млн. грн (один з них – індустріальний парк «Тростянець», що розміщений у прикордонному регіоні (Чернівецька область))⁷.

Довідково: На відміну від українського законодавства, у Польщі немає єдиного закону, який би регулював діяльність індустріальних парків. Про підтримку розвитку індустріальних парків з метою створення сприятливого середовища діяльності підприємств зазначено в пріоритеті «Підприємництво та інноваційність» *Національного плану розвитку на 2007-2013 рр.* Створення індустріальних парків заохочується з метою активізації розвитку слаборозвинених територій шляхом надання їм економічних важелів; стимулювання зростання інвестицій на підприємствах та нарощення інноваційного потенціалу. Допомога надається на рівні регіональних операційних програм із врахуванням специфіки кожного воєводства, проте певні заходи стали частиною програм державної допомоги на національному рівні.

⁷ Довідка про індустріальні парки в Україні. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.* сайт. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini>.

У Стратегії відповідального розвитку до 2020 року (з перспективою до 2030 року), прийнятою Радою Міністрів Польщі 14 лютого 2017 року, основний акцент робиться на здійсненні інноваційної діяльності. З цією метою передбачена підтримка інститутів бізнес-середовища, які підвищують ефективність системи обслуговування «інноваторів» та підвищують якість надання своїх послуг⁸.

У Чехії пріоритети державної підтримки розвитку індустріальних парків дещо відрізняються від польських. У 2000 році було прийнято Закон № 72/2000 «Про інвестиційні стимули», який встановив рівні умови для залучення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій та окреслив основні види державної підтримки:

- а) знижка на корпоративний податок;
- б) передача технічно розвинених земель за більш вигідною ціною;
- в) фінансова підтримка створення нових робочих місць;
- г) фінансова підтримка перекваліфікації чи навчання працівників;
- д) передача земель сільськогосподарського призначення, або передача іншої земельної ділянки за цінами відповідно до спеціального закону.

Фінансова підтримка з державного бюджету надавалася відповідно до "Програми розвитку промислової власності (1998-2005)" тільки тим індустріальним паркам, які здійснювали:

- розвиток промислових зон – створення «зелених полів» (greenfield) повністю забезпечених інфраструктурою;
- регенерацію покинутих промислових зон ("коричневих полів" (brownfield));
- будівництво та реконструкцію орендованих промислових будівель;
- акредитацію промислових зон - підвищення їх конкурентоспроможності.

Державна підтримка у структурі загальних витрат становила близько 46%, але для слаборозвинених регіонів - 75%. 100% державної підтримки надавалася так званим «стратегічним промисловим зонам». Згідно цієї програми протягом 1998-2006 рр. було підтримано 96 індустріальних парків, створено 63830 нових робочих місць, залучено 5885,5 млн. євро від інвесторів та 262,8 млн. євро інвестицій вкладених державою⁹.

Державна підтримка розвитку індустріальних парків у Словаччині є подібною до чеської політики. У 1999 р. словацький парламент ухвалив Закон № 231/1999 «Про державну допомогу», а у 2001 р. прийняв Закон № 193/2001 «Про субсидії на створення індустріальних парків». Відповідно до Закону, лише органи місцевої влади чи органи місцевого самоврядування (тільки ці органи мають право бути засновниками індустріального парку в межах своєї території) можуть звертатися за державною підтримкою щодо створення індустріальних парків. Державна підтримка на створення індустріального парку надається з державного бюджету лише за такими напрямками:

- а) підтримка технічного розвитку територій та інженерних споруд, необхідних для створення індустріального парку;
- б) компенсація за експропріацію земельних ділянок, необхідних для створення індустріального парку,
- в) відшкодування витрат на придбання чи оренду або обмін земельних ділянок, призначених для створення індустріального парку;
- г) відшкодування плати за вилучення земель із Фонду лісових земель.

Водночас, для отримання державної підтримки необхідно виконати такі умови:

⁸ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). *Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju?fbclid=IwAR1Lww6mm_7HHON2JaE14JfNjbx_PxVH0gsi4KYdT7xoiO7i4dcjS4nMNVw.

⁹ Šurkala, J (2014) Industrial parks and zones in the Czech Republic and the Slovak Republic, the comparative legal analysis. *Право і громадянське суспільство*. №14. P. 116-133. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/4-9-2014/item/195-industrial-parks-and-zones-in-the-czech-republic-and-the-slovak-republic-the-comparative-legal-analysis-mgr-j-n-urkala>.

- у схемі планування територію потенційного індустріального парку позначають як "промислову землю";
- засновник із власних джерел покриває мінімум 15% від загальних витрат;
- наявність підписаної попередньої угоди між засновником та потенційним інвестором;
- наявність у засновника дозвільних документів на підключення електроенергії та водопостачання.

Остаточне рішення про надання державної підтримки з державного бюджету приймається Міністерством економіки на основі рішення уряду, в результаті чого між Міністерством економіки та органом місцевої влади чи місцевого самоврядування підписується угода про надання фінансових ресурсів¹⁰.

- *Інформаційно-консультативна підтримка* (надання інформації та здійснення консультацій щодо створення і функціонування індустріальних парків та залучення інвестицій)

Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки» така підтримка ініціаторам створення та керуючим компаніям індустріальних парків надається «уповноваженим державним органом». На сьогодні в Україні цю функцію виконує Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а також обласні державні адміністрації. До 2019 року інформаційно-консультативну послугу надавало Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, яке було ліквідоване¹¹.

Довідково: У Польщі створена цілісна інформаційно-консультативна система для підприємців у вигляді мережі «єдиного вікна».

- *Гранти з європейських фондів* (доступ до міжнародної технічної допомоги)

Одним з основних факторів, який сприяє розвитку промислових парків та залученню значних обсягів інвестицій в інфраструктуру, є доступ до європейських фондів. На сьогодні більшість українських парків планують залучити грантові кошти з недержавних фондів, зокрема: Індустріальний парк "Innovation Forpost" у Дніпропетровській області для облаштування інженерної інфраструктури парку (необхідно близько 280 млн. грн); Індустріальний парк "Техносіті" у Донецькій області для проведення проєктних та будівельних робіт з реконструкції та підведення інженерно-технічних мереж (орієнтовна сума коштів з Державного та недержавних фондів становить 13 млн. грн); Індустріальний парк "Енергія", що розміщується у Миколаївській області, на виготовлення проєктно-кошторисної документації (потрібно залучити 3,17 млн. грн); в процесі створення та функціонування Індустріального парку "Хмельницький" у Хмельницькій області; на проєктні та будівельні роботи з облаштування Індустріального парку "Новодністровськ" передбачається залучення близько 23,3 млн. грн¹².

Довідково: Сьогодні в Польщі промислові парки перебувають на етапі пошуку ефективніших інструментів розвитку своєї діяльності в межах «золотої тріади» (співпраця між бізнесом, державою та науковими центрами), та напрямів посилення співпраці на міжнародному

¹⁰ Там само.

¹¹ Указ Президента України «Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами України». Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/583/2011#Text>.

¹² Огляд стану розбудови мережі індустріальних парків в розрізі регіонів України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>.

рівні¹³. Міжнародне співробітництво не тільки сприяє обміну знаннями у сфері ефективного управління та функціонування парку, міжнародній промоції та залученню іноземних інвесторів, але забезпечує доступ до міжнародних грантів, зокрема Операційних програм 2014-2020, 2021-2027 та міжнародних проєктів.

Водночас на національному рівні Партнерською угодою «Програмування фінансової перспективи на 2014-2020 роки» визначено стратегію залучення коштів з європейських структурних фондів у рамках трьох політик ЄС (політики Згуртованості, Спільної сільськогосподарської політики та Спільної рибної політики). Також в угоді значна увага акцентується на необхідності підтримки малого і середнього бізнесу для підвищення їх конкурентоспроможності та інноваційності, а також індустріальних та науково-технічних парків щодо їх переорієнтації, розширення та кращій адаптації до потреб підприємців у послугах, які вони надають. Для підвищення ефективності використання державних коштів, допомога надається лише тим проєктам, які не можуть бути реалізовані без державної підтримки, або де така підтримка сприяла б реалізації більш масштабних проєктів або прискорила реалізацію проєкту¹⁴.

- *Міжнародна співпраця / партнерство*

Важливе значення для розвитку промислових парків відіграє *міжнародна співпраця*, яка сприяє обміну знаннями у сфері ефективного управління парками та їх експлуатації, пошуку іноземних партнерів та залученню іноземних інвесторів. Територіально близько розміщені індустріальні парки в прикордонних регіонах сусідніх країн можуть утворити транскордонний індустріальний парк, що також розширює його можливості, зокрема, щодо залучення інвестицій. У Законі України «Про індустріальні парки» прописана можливість створення транскордонного індустріального парку, «що створюється і функціонує на підставі міжнародного договору України, який укладається між урядами держав або уповноваженими ними ініціаторами створення. Порядок створення і функціонування таких індустріальних парків регулюється міжнародними договорами України».

Довідково: Україна разом з Угорщиною намагається створити такий тип парку ще з 2009 р. Для цього Закарпатською обласною радою в рамках Програми транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013 реалізовано проєкт «Розробка документів на створення транскордонного парку з елементами логістики «Берег-Карпати»¹⁵ на суму 378,18 тис. євро. На цьому етапі створення парку знаходиться і досі.

Відомим транскордонним індустріальним парком, утвореним на кордоні Австрії та Чехії у 1990/1991 рр. (підписано угоду між Австрією та колишньою Чехословаччиною про заснування транскордонного промислового майданчика) є Access Industrial Park Gmünd - České Velenice, на території якого площею 83 га (з них 33 га з австрійської сторони та 50 га на чеській) знаходяться високоякісні промислові ділянки з повною інфраструктурою, інтегрований інкубатор та консультативний центр.

У Польщі, на відміну від Чехії, Австрії чи Угорщини, немає практики створення транскордонних індустріальних парків, проте розташування недалеко кордону з сусідньою державою чи доступність до пунктів пропуску вважається неабиякою перевагою.

- *Ефективне управління просторовим розвитком на місцевому рівні*

¹³ Parki technologiczne – co dalej? *Strona Internetowa Prawo.pl*: <https://www.prawo.pl/samorzad/parki-technologiczne-co-dalej,104299.html>.

¹⁴ Umowa Partnerstwa “Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020”. *Portal Funduszy Europejskich*. URL: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/umowapartnerstwa/?fbclid=IwAR1K8e6dTd3K4JYbu6hZm8GBma4tqpfyhoTlxK_TuBoIYLnSSzZUWcR8xRw.

¹⁵ Elaboration of documents for Cross-Border Industrial Park Creation with the Elements of Logistics– “Bereg-Karpaty”. URL: <https://keep.eu/projects/23906/>.

16 червня 2020 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо планування використання земель»¹⁶, в якому запропоновано органам місцевої влади новий інструмент просторового управління – розробка схем просторового планування розвитку громади. Це дозволить органам місцевого самоврядування як в межах населених пунктів, так і поза його межами здійснювати просторове планування території громади – визначати межі громади та зонування території, розробити напрями сталого розвитку територіальних громад тощо.

Довідково: Для прикладу, у Нідерландах політика просторового планування та її реалізація, наскільки це можливо, формуються на місцевому рівні. На місцевому рівні, базуючись на знаннях про стан розвитку громади та її потреби, розробляються структурні плани ландшафтного управління, урбанізації, збереження зелених насаджень тощо. Питанням покращення доступності соціальної та транспортної інфраструктури займаються на національному рівні¹⁷.

У Польщі Законом від 12 травня 2000 року «Про засади підтримки регіонального розвитку»¹⁸ органам місцевого самоврядування надана можливість здійснювати активну політику просторового розвитку (стратегічне планування та фінансова підтримка на місцевому рівні тощо), яка сприяє залученню інвестицій на їх територію. У Законі окреслено основні засади та форми підтримки регіонального розвитку і визначено механізми взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування. Зокрема, в статті 3 визначено основні пріоритети регіонального розвитку:

- розвиток кожного регіону, підвищення якості і умов життя мешканців та рівня задоволення потреб територіальних одиниць;
- створення умов для підвищення рівня конкурентоспроможності територіальних одиниць;
- зменшення асиметрії між регіонами.

Для цього органи місцевого самоврядування можуть створювати *пільгові умови* на території певної адміністративної одиниці. Наприклад, знижувати місцеві податки, орендну плату, організувати навчання для підприємців, відшкодовувати витрати на працевлаштування безробітних, полегшити підприємцям доступ до технічної інфраструктури тощо.

Стимули розвитку підприємництва в індустріальних парках:

- *Інфраструктура (фізична і м'яка)*

Інфраструктурне забезпечення відіграє важливу роль у розвитку індустріального парку та підприємств, розміщених у ньому. Керуюча компанія забезпечує підприємства відповідними приміщеннями для виробничої діяльності чи діяльності з надання послуг, промисловою інфраструктурою, а також доступом до низки комунальних послуг (вода, газ, каналізація, електроенергія тощо), системою захисту майна, телефонною та інтернет-комунікацією. Велике значення має дорожньо-транспортна інфраструктура – внутрішня дорожня інфраструктура (наявність внутрішніх і під'їзних доріг, стоянок для автомобілі тощо) і місце

¹⁶ Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо планування використання земель. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України.* URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67111.

¹⁷ Spatial Planning in The Netherlands. *Government of Netherlands.* /URL: <https://www.government.nl/topics/spatial-planning-and-infrastructure/spatial-planning-in-the-netherlands>.

¹⁸ Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego. *Internetowy System Aktów Prawnych:* URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20000480550>.

розташування (неподалік автомагістралей, залізничних станцій, аеропортів, інтермодальних терміналів, громадського транспорту тощо).

Довідково: 16 індустріальних і технологічних парків Польщі мають доступ до залізниць або інших транспортних комунікацій¹⁹. Для прикладу, на території Кутновського агропромислового парку, який частково співпадає з територією Лодзької СЕЗ, розташований контейнерний термінал РСС Intermodal та центр дистрибуції Nijhof-Wassink; Мелецький індустріальний парк має прямий доступ до аеропорту; Щецинський індустріальний парк - до морського порту.

Індивідуальний характер концепції індустріального парку забезпечує м'яка інфраструктура, до якої відносяться, зокрема, послуги компаніям у пошуку інвестицій, консультаційні і консалтингові послуги, доступ до певної мережі контактів, освітні програми, зони відпочинку тощо.

- *Державна фінансова підтримка* (спрямована на підтримку підприємницької діяльності в межах індустріального парку)

В Україні особливістю державної підтримки індустріальних парків є те, що вона спрямована на облаштування індустріальних парків, а не сприяння розвитку підприємств, розташованих в їх межах. Тоді коли у Польщі навпаки - основна увага зосереджена на розвитку підприємництва в межах індустріальних парків, що заохочує розміщення підприємств та залучення інвесторів на їх території.

Довідково: У польському законодавстві умови надання державної фінансової підтримки підприємствам, які функціонують в індустріальних парках було визначено у статті 3 Закону №1537 «Про внесення змін до Закону про фінансову підтримку інвестицій та Закону про умови прийнятності та нагляду за державною допомогою для підприємців» (чинний з 27.09.2003 р. по 26.12.2006 р.) від 29 серпня 2003 року²⁰. Цей Закон містив такі вимоги:

- обсяг нових інвестицій (витрати на придбання основних засобів та нематеріальних активів) повинен бути в сумі, еквівалентній не менше 10 млн євро або;
- вартість нових інвестицій повинна бути не менше 500 тис. євро, якщо вони стосуються розширення чи модернізації існуючого підприємства і передбачають обслуговування щонайменше 100 робочих місць або 50 робочих місць в одній галузі терміном як мінімум 5 років або;
- в результаті нових інвестицій передбачено створення щонайменше 20 нових робочих місць терміном не менше 5 років або;
- нові інвестиції сприяють впровадженню технологічних інновацій або;
- нові інвестиції покращують стан навколишнього середовища або;
- нові інвестиції розміщені в межах індустріального чи технологічного парків.

Однак підприємства, які претендували на державні інвестиції, повинні були відповідати ще хоча б двом критеріям зазначеним в статті 2 п. 1 Закону «Про фінансову інвестиційну підтримку» від 20 березня 2002 року²¹:

- інвестиції вплинуть на економічний розвиток регіону;
- інвестиції будуть розміщені в зоні підтримки;
- інвестиції зорієнтовані на технологічні інновації;
- інвестиції сприятимуть розвитку співпраці з національною науково-дослідною сферою;

¹⁹ Bocheński, Tadeusz. (2018). *Możliwości wykorzystania transportu kolejowego i intermodalnego w obsłudze stref przemysłowych w Polsce. Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society.* 32. 20-37.

²⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji oraz ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. *Internetowy System Aktów Prawnych:* URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031591537>.

²¹ Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji. *Internetowy System Aktów Prawnych:* URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20020410363>.

- інвестиції вплинуть на місцевий ринок праці.

При цьому власна частка підприємства в інвестиційних витратах повинна становити щонайменше 25%.

Для отримання державної інвестиційної підтримки необхідно подати заяву на ім'я міністра економіки, в якій треба зазначити інформацію про підприємство, інвестиційний проєкт та очікувані результати. Також надати фінансову звітність за останній рік діяльності, довідку від податкових органів про відсутність заборгованості, документи на нерухоме майно (на яке мають бути направлені інвестиції), інформацію про отриману державну допомогу протягом останніх трьох років.

- *Особливості оподаткування* (податкові стимули / переваги (наприклад, зменшення суми чи звільнення від сплати податку), які надаються підприємствам, що розташовані в індустріальних парках)

У рамках чинного законодавства (ст. 287 Митного кодексу України) «При ввезенні на митну територію України від оподаткування митом звільнюються:

устаткування, обладнання та комплектуючі до них, матеріали, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами та ввозяться ініціаторами створення - суб'єктами господарювання, керуючими компаніями індустріальних парків для облаштування індустріальних парків;

устаткування, обладнання та комплектуючі до них, що не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами, які ввозяться учасниками індустріальних парків для здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків.

Переліки такого устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів з визначенням їх кодів згідно з УКТ ЗЕД, порядок та обсяги ввезення таких товарів визначаються Кабінетом Міністрів України.»

Вивільнені кошти можна використати на облаштування індустріального парку, або введення інноваційних технологій чи здійснення науково-дослідної діяльності у межах індустріального парку, або збільшення випуску продукції та зменшення витрат у підприємницькій діяльності, зосередженій у індустріальному парку чи погашення кредитів і відсотків до них, оплати інших запозичень, що використані на облаштування індустріальних парків та здійснення у їх межах господарської діяльності.

У 2016 році члени Комітету з питань податкової та митної політики підготували два законопроєкти (№2554а-д від 25.04.2016²² та №2555а-д від 25.04.2016²³), які передбачають надання низки податкових пільг учасникам індустріальних парків для здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків. Зокрема, звільнення від оподаткування податком на прибуток строком на 5 років прибуток учасників індустріальних парків та застосування коефіцієнту 0,5 з шостого по десятий рік функціонування підприємства, розстрочка сплати податку на додану вартість (до 60 місяців),

²² Проєкт Закону про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України.* URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58867.

²³ Проєкт Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України.* URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58869.

можливість органів місцевого самоврядування встановлювати ставки та пільги щодо податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за об'єкти нежитлової нерухомості, земельного податку та орендної плати за користування земельною ділянкою державної чи комунальної власності для ініціаторів створення, керуючих компаній та учасників індустріальних парків. У законопроекті було також закладено норму, яка гарантувала ініціаторам створення, керуючим компаніям та учасникам індустріальних парків протягом 15 років непогіршення умов оподаткування, передбачених ним. Зазначений законопроект пройшов перше читання (04.10.2016) та підготовлений до другого читання і поданий на розгляд Верховної Ради у травні 2019 року.

Довідково: Одним з інструментів, яким можуть скористатися органи місцевого самоврядування у Польщі є звільнення від податку на нерухомість, який застосовується при оподаткуванні землі; житлових будівель або їх частин; будівель або їх частин, пов'язаних з веденням господарської діяльності. Таке право вони набули із прийняттям Закону «Про податки і місцеве оподаткування» від 12 січня 1991 року, яке закріпило за місцевими радами повноваження формувати податкові ставки та встановлювати певні пільги. Рада громади через постанову може звільнити від сплати податку на нерухомість підприємців як одну із форм державної допомоги. Така допомога прирівнюється до податкової пільги і повинна надаватися відповідно до умов, визначених у польському законодавстві²⁴.

23 червня 2020 року на розгляд Верховної Ради подано два законопроекти, спрямовані на залучення інвестицій в промисловий сектор економіки шляхом запровадження інвестиційних стимулів в індустріальних парках (№3724²⁵ та №3725²⁶ від 23.06.2020). Окрім стимулів, закладених у попередніх законопроектах 2016 р., у новому документі пропонуються 3% ПДВ на ввезення на митну територію України устаткування, обладнання та комплектуючих до них (крім підакцизних товарів), що ввозяться керуючими компаніями індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків, для облаштування індустріальних парків та/або для подальшого здійснення учасниками таких індустріальних парків. Водночас з переліку критеріїв, яким має відповідати учасник індустріального парку для застосування особливостей оподаткування, вилучили прив'язку до кількості штатних працівників парку.

У обох варіантах законопроектів 2016 та 2020 років особливості оподаткування поширюються на широкий спектр видів економічної діяльності, у т.ч. низькотехнологічні виробництва (розділ 10, клас 11.07 розділу 11, розділи 13-17, 19-33, 58-63 та розділ 72 КВЕД 009:2010).

- *Інвестиційні гранти* (кошти, що надаються на безповоротній основі підприємствам, розміщеним в індустріальних парках, за умови відповідності визначеним вимогам)

²⁴ Zwolnienie z podatku od nieruchomości. *Strona Internetowa Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu*. URL: https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/zwolnienie_z_podatku_od_nieruchomosci#.

²⁵ Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України, спрямованих на залучення інвестицій в промисловий сектор економіки шляхом запровадження стимулів в індустріальних парках. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69253.

²⁶ Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України, спрямованих на залучення інвестицій в промисловий сектор економіки шляхом запровадження інвестиційних стимулів в індустріальних парках. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69254.

В Україні немає визначених на законодавчому рівні постійно діючих грантових програм для підприємств, розташованих у індустріальних парках як у країнах-членах ЄС.

Довідково: У Польщі реалізація другого пріоритету «Зміцнення конкурентних позицій діючих підприємств на Єдиному європейському ринку» *Національного плану розвитку на 2004-2006 рр*²⁷ полягала у підтримці розвитку малих і середніх підприємств (покращення товарної пропозиції та технологічних характеристик), що здійснюють свою діяльність у індустріальних парках. Правовий акт передбачав підвищення конкурентоспроможності польських підприємств, в тому числі, шляхом надання грантів на інвестиційні проекти підприємств, розміщених в індустріальних парках.

Водночас, у Чехії підприємства, розміщені в індустріальних парках, мають можливість отримати за створення нового робочого місця на території парку інвестиційний грант до 11,5 тис. євро²⁸.

- *Цільове фінансування, кредити (позики)* (кредитування розвитку підприємницької діяльності в індустріальних парках, зокрема, за нижчими відсотковими ставками)

У Законі України «Про індустріальні парки» передбачено надання безвідсоткових кредитів (позик), цільове фінансування на безповоротній основі для облаштування індустріального парку, проте не передбачено такого механізму кредитування (або з частковим покриттям відсоткових ставок) для підприємств-резидентів індустріальних парків. В ЄС практикується створювати при індустріальних парках позикові фонди на розвиток підприємництва, зокрема середнього та малого бізнесу чи підприємств у певній сфері діяльності.

Довідково: В Польщі позикові фонди діють у Жорському індустріальному парку, в якому зосереджені підприємства металургійної, автомобільної, хімічної, деревообробної, енергетичної та будівельної промисловості і в Битомському індустріальному парку, який також зорієнтований на розвиток металургійної промисловості.

²⁷ Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013. URL: <http://europa.edu.pl/portal/index/articles/europa?methid=702564578&page=article&artid=1868>.

²⁸ Марчишинець О. В. Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій у реальний сектор економіки регіону / О. В. Марчишинець, С. М. Марчишинець // Економіка і суспільство. – 2017. – № 9. – С. 16-22. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/3.pdf.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО НАПРЯМІВ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Активізувати розвиток індустріальних парків в Україні можливо за умови ефективного використання як інструментів стимулювання розвитку безпосередньо індустріальних парків, так і інструментів державної підтримки розвитку підприємництва на їх території. Реалізація наступних заходів та напрямів державної політики пришвидшить розвиток індустріальних парків та активізуватиме господарську діяльність в них:

1. Закон України «Про індустріальні парки» регламентує в першу чергу питання створення індустріальних парків та їх облаштування. Протягом восьми років (з моменту його прийняття) він не зазнавав суттєвих змін. Водночас в країнах-членах ЄС така державна політика реалізувалася тільки на початкових етапах розвитку індустріальних парків. У подальшому основна увагу приділялася підтримці розвитку підприємництва у наявних індустріальних парках та підвищенню якості та розширенню переліку послуг, які ними надавались. Тобто ключовим був розвиток наявних інституцій бізнес-середовища, а не створення нових. Відтак державна політика стимулювання розвитку індустріальних парків повинна реалізуватись у двох визначальних напрямках: ***бути спрямованою як на створення необхідних соціально-економічних передумов розвитку індустріальних парків, так і на стимулювання господарської діяльності безпосередньо у цих парках.***

2. Розвиток індустріальних парків неможливий без застосування ***регуляторних інструментів фіскального характеру, зорієнтованих на створення більш сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності та залучення інвестицій.*** Запровадження фіскальних стимулів для розвитку індустріальних парків ґрунтується на застосуванні певних преференцій, податкових пільг, податкових канікул, податкових кредитів в їх межах та передачі певних регуляторних повноважень органам місцевого самоврядування, зокрема встановлювати ставки і пільги на нерухоме майно та об'єкти нежитлової нерухомості, зменшувати чи скасовувати плату за оренду землі чи господарських приміщень на певний період, визначати розмір земельного податку для учасників індустріального парку.

Водночас в умовах високої конкуренції серед країн за залучення іноземних інвестицій та низького рівня інвестиційної привабливості України ми залишаємося неконкурентними на глобальному ринку інвестицій. Наші сусіди-країни протягом останніх 20-30 років здійснюють цілеспрямовану політику стимулювання та підвищення ефективності інвестиційних процесів, в т.ч. шляхом створення індустріальних парків. І вони пропонують широкий спектр стимулів для потенційних інвесторів. Тому ***умови здійснення інвестицій на території індустріальних парків України повинні бути конкурентними*** відносно решта країн.

3. У пропорованих законопроектах щодо вносення змін до Податкового та Митного кодексів (№3724 та №3725 від 23.06.2020), спрямованих на залучення інвестицій в промисловий сектор економіки шляхом запровадження стимулів в індустріальних парках, особливості оподаткування стосуються учасників індустріального парку, які здійснюють свою діяльність у різних видах економічної діяльності, починаючи від текстильної промисловості і закінчуючи авіа та суднобудуванням. Водночас в умовах структурної трансформації економіки, курсу на її індустріалізацію та модернізацію **у першу чергу потрібно заохочувати інвестиції у високотехнологічне виробництво**. При цьому потрібно диференціювати податкові стимули залежно від того, що ми хочемо розвивати.

В існуючому варіанті законопроект не зможе суттєво вплинути на модернізацію та структурну трансформацію економіки та залучити високотехнологічні та інноваційні інвестиції.

Зокрема, у Туреччині залежно від виду галузі стимулювання створено різні типи промислових зон.

Довідково. Починаючи з 1960-х років Туреччина²⁹ стимулювала розвиток окремих галузей промисловості шляхом створення різноманітних типів промислових зон. На сьогодні в країні визначено три основні категорії індустріальних парків, які часто називають спеціальними інвестиційними зонами. Перша і найпоширеніша з них - організована промислова зона (ОПЗ). У 2000 році був прийнятий відповідний Закон, який визначав засади створення і функціонування таких зон. На сьогодні на території 80 провінцій функціонує близько 263 ОПЗ, які мають ліцензію, з яких 148 працює. Ці зони пропонують бізнесу нульовий податок на додану вартість на придбання землі; звільнення від податку на нерухомість на заводи протягом п'яти років після будівництва; звільнення від муніципальних податків, пов'язаних із будівництвом; відсутність податку на об'єднання або виокремлення ділянок; меншу плату за комунальні послуги. Ці переваги є доповненням до будь-яких інших стимулів, що пропонуються в рамках стимулювання інвестицій.

Другим різновидом парку є зона технологічного розвитку (ЗТР). Вони зорієнтовані на формування координаційних центрів для високотехнологічних галузей та досліджень та розробок (НДДКР), причому такі кластери дозволяють забезпечити позитивну взаємодію між дослідницьким сектором та бізнесом. У даний час налічується 39 ліцензованих ЗТР, з них 27 працюючі. Вони, як правило, знаходяться поруч із промисловими центрами країни: шість - у провінції Анкара, п'ять - у Стамбулі та три - у сусідньому Коджаелі (Ізміт).

Фірми, що знаходяться в ЗТР, отримують вигоди від нульової ставки податку на прибуток та корпоративних доходів, отриманих від досліджень та розробок та розробки програмного забезпечення, до кінця 2023 року. Продаж програмного забезпечення, розроблених в ЗТР, є також звільненими від ПДВ на той самий період, тоді як зарплата персоналу, як зайнятого у R&D та допоміжного, що працюють на території зон, також не оподатковуються. Якщо розробка доходить до стадії виробництва, це також може здійснюватись на території зони.

Третім різновидом парку є вільна зона (ВЗ). Вони спрямовані на експортні галузі, оскільки дозволяють звільнити від митних зборів, корпоративного податку та ПДВ, нульова ставка прибуткового податку для працівників - за умови експорту не менше 85% продукції - та безкоштовну репатріацію прибутку. В даний час існує 20 ліцензованих ВЗ, з них 19 працюють. Зазвичай вони розташовані поблизу кордонів або портових зон, що забезпечує доступ до міжнародних торгових шляхів.

²⁹ In the zone: Industrial parks provide incentives for local and foreign investors alike URL: <https://oxfordbusinessgroup.com/analysis/zone-industrial-parks-provide-incentives-local-and-foreign-investors-alike>

4. Окрім визначення переліку тих сфер виробництва, інвестування в які будуть заохочуватись парками, **важливими критеріями відповідності для застосування особливостей оподаткування є розмір інвестицій та кількість створених робочих місць.** У законопроекті №3724 цей критерій відсутній. Потрібно включити критерій або щодо створених робочих місць або кількості штатних працівників підприємств-учасників індустріального парку.

5. Формування та реалізація інвестиційної політики в Україні повинні носити комплексний та системний характер. **Розвиток індустріальних парків повинен бути інтегрований у загальну систему управління інвестиційними процесами,** включно з науковими парками, технологічними парками тощо. Кожен з структурних елементів інвестиційно-інноваційної інфраструктури повинен створюватись та розвиватись на досягнення конкретних цілей, із конкретними критеріями до їх учасників, та відповідно до цього із системою стимулів для їх ефективного розвитку. Основні типи індустріальних парків наведено у таблиці 2.

6. У поданому законопроекті не враховано основні тренди, які впливають на ефективний розвиток індустріальних парків. Важливим фактором розвитку бізнес-процесів стало управління екологічними екстерналіями, дотримання екологічних принципів і стандартів в умовах підвищеної уваги до процесів зміни клімату та формування нових бізнес-моделей, базованих на принципах циркулярної економіки та «green growth». Розбудова індустріальних парків повинна узгоджуватись з схемами просторового розвитку відповідних територій та враховувати перспективи його розвитку (соціальна інфраструктура, транспортна та логістична інфраструктура). Додаткові можливості для розвитку самих парків та його учасників відкриваються завдяки діджиталізації процесів.

7. Важливою складовою розвитку індустріальних парків є вдосконалення системи їх **інформаційного забезпечення.** На сьогодні більшість індустріальних парків в Україні не мають офіційних сайтів. Власні веб-сторінки варто створювати ще на початковій стадії формування індустріального парку, що пришвидшить пошук і залучення інвесторів та потенційних учасників. Цьому також сприятиме створення єдиної платформи індустріальних парків України, яка містила б інформацію по кожному з них з посиланнями на їх офіційні веб-сторінки, аналітичні матеріали з кращими практиками функціонування індустріальних парків, посібники тощо. Інформацію на платформі можна подати у розрізі регіонів, що спростить і полегшить доступ до неї. Схожа інформаційна платформа функціонує у Польщі на сайті Агенції з інвестицій і торгівлі (Polska Agencja Inwestycji i Handlu). Невід'ємним елементом системи інформаційного забезпечення є також здійснення рекламної та промоційної підтримки їх діяльності.

Довідково: Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (далі ЮНІДО) у листопаді 2019 року розробила «Міжнародний посібник щодо індустріальних парків», в якому розкрила основні аспекти планування, проектування, управління, розвитку і експлуатації індустріальних парків. Рекомендації стосуються як існуючих, так і нових індустріальних парків і зосереджені на вирішенні потреб та проблем, з якими стикаються, насамперед, країни, що розвиваються, та економіки з середнім рівнем доходу. ЮНІДО наголошує, що промислові парки сприяють прискоренню інклюзивного та сталого розвитку промисловості в державах-членах (Україна є членом цієї організації з 1985 року).

8. Передумовами розвитку транскордонних індустріальних парків за участі українських прикордонних регіонів є узгодження просторового розвитку суміжних прикордонних територій, розробка схем планування транскордонних регіонів, реалізація транскордонних стратегій розвитку суміжних прикордонних територій тощо. Це дозволить покращити та зміцнити зв'язки між прикордонними регіонами сусідніх держав, краще використати економічні можливості обох країн, зробити ринки суміжних територій більш відкритими та конкурентними. Розвитку транскордонних індустріальних парків сприятиме також розвиток прикордонної інфраструктури (доступність та близькість пунктів пропуску), спрощення умов перетину / переміщення людей, товарів та матеріалів через пункти пропуску в межах транскордонного індустріального парку, розмитнення, оподаткування тощо в транскордонному регіоні.

Довідково: ДП Українським державним науково-дослідним інститутом проектування міст «Діпромисто» імені Ю.М. Білокопя розроблено схеми планування розвитку українсько-білоруського, українсько-угорського, українсько-словацького, українсько-польського та українсько-російського транскордонних регіонів³⁰. Робота здійснювалася відповідно до заходів, визначених у Законі України «Про Генеральну схему планування території України» (7.02.2002) та постановах Кабінету Міністрів України «Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки» (27.12.2006) і «Про затвердження державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки» (1.12.2010) та в рамках науково-дослідних робіт «Розробка спільного проекту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна-Білорусь», «Розробка спільного проекту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна-Угорщина», «Розробка спільного проекту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна-Словаччина», «Розробка спільного проекту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна-Польща» і «Розробка спільного проекту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна-Росія». На сьогодні ці документи потребують доопрацювання та уточнення відповідно до прийнятих нових програм та стратегій розвитку транспортної, логістичної та інших інфраструктур у транскордонному просторі Україна-ЄС. Створення транскордонних індустріальних парків повинно враховувати зазначені схеми планування розвитку транскордонних регіонів.

9. Необхідна координація – взаємозв'язок та узгодження Державної політики стимулювання розвитку індустріальних парків та Стратегій розвитку областей на період 2021 – 2027 років. Важливо **стимулювати розвиток індустріальних парків з відповідною галузевою спеціалізацією відповідно до цілей, закладених у Стратегіях областей** (особливо тих, які визначені на основі смарт-спеціалізації) та передбачати підтримку у планах заходів з реалізації відповідних Стратегій. Формування таких індустріальних парків стане ефективним інструментом реалізації пріоритетів смарт-спеціалізації регіонів.

10. Створення цілісної інформаційно-консультаційної системи для підприємств, зокрема тих, які планують працювати чи функціонують в межах індустріального парку, забезпечить координацію їх діяльності та сприятиме економічному розвитку на регіональному рівні. Соціальну доступність забезпечить створення таких інформаційно-консультаційних пунктів у вигляді «єдиного вікна» на районному рівні, наприклад при ЦНАПах.

³⁰ Схеми планування окремих частин території України. *Офіційний сайт ДП Українським державним науково-дослідним інститутом проектування міст «Діпромисто» імені Ю.М. Білокопя.* URL: <http://dipromisto.gov.ua/index.php?categoryid=76>.

Довідково: У Польщі інформаційно-консультаційна система для підприємств складається з уповноваженого органу від Міністерства економіки, праці і соціальної політики – Польської Агенції розвитку підприємництва; консультаційних пунктів – надають безкоштовні консультаційні та інформаційні послуги для малих і середніх підприємств; інформаційних центрів, які розміщуються на різних рівнях (як на рівні гміни, так і повіту) і функціонують у різних формах (наприклад, посада у офісі комуни чи мережа Євро Інфо); Фонду гарантування кредитування – сприяє доступу суб'єктів господарювання до зовнішніх джерел фінансування та виступає перед банком в ролі поручителя; бізнес-інкубаторів – сприяють створенню та становленню підприємств в перші роки їх діяльності³¹.

³¹ System wsparcia dla MŚP w Polsce. URL: <https://wsb.edu.pl/nawigator/pracana/wsparcie.htm>.

Таблиця 1. Характеристика індустріальних парків Польщі в розрізі прикордонних регіонів

№ п/п	Назва, дата заснування	Площа, га	Сфери діяльності	Інфраструктура	Переваги
1	2	3	4	5	6
Нижньосілезьке воєводство					
1	Індустріальний парк Буковіце	114	будівельна, хімічна промисловість	наземні та повітряні високовольтні лінії та лінії низької напруги; підведений газопровід; водопостачання; телефонна лінія; каналізаційна мережа; оптоволоконна лінія зв'язку	доступність і близькість до доріг міжнародного значення E65, E26, залізничних ліній, міжнародного аеропорту та кордонів з Чехією і Німеччиною; можливість створення СЕЗ; відсутні екологічні обмеження
2	Вроцлавський індустріальний парк (14 травня 2005 року)	163	250 підприємств у 60 сферах діяльності (будівельна, металургійна, електротехнічна промисловість тощо)	промислова інфраструктура (обладнані виробничі, складські і офісні приміщення); внутрішні дороги та окрема залізнична гілка; земельні ділянки для оренди і продажу; комунальні послуги (електроенергія, вода, газ, стиснене повітря, каналізаційна та телеінформаційна мережа)	транспортне сполучення (до аеропорту 6 км, до річкового порту на Одері - 4 км, до шосе - 8 км); комплексні промислові послуги; підтримка підприємств, які інвестують та створюють нові робочі місця у парку (наприклад, пільги з податку на нерухомість)
Люблінське воєводство					
3	Пулавський індустріальний парк (23 квітня 2003 року)	700	хімічна промисловість, виробництво добрив та інші	комунальні послуги (електроенергія, природний газ, водопостачання, каналізація, інтернет, телекомунікація, очисні споруди)	доступ до залізниці; широкий асортимент сировини і продуктів для подальшої обробки (перекис водню, аміак, сірка, сухий лід тощо); пільги з податку на нерухомість
Опольське воєводство					
4	Кендзежинсько-Козельський індустріальний парк (26 березня 2001 року)	75	промислові інвестиції, сфери туристичних та спортивних послуг тощо	офісні, виробничі та складські будівлі; Центр допомоги інвесторам; дорожня інфраструктура; комунальні послуги	близькість до Верхньої та Нижньої Сілезії, автомагістралі A4; залізничного вузла та річкового порту, 3 міжнародних аеропортів і 40 км від кордону з Чехією; податкові преференції для інвесторів; сервісні, логістичні та комерційні послуги для підприємств
Підкарпатське воєводство					
5	Малецький індустріальний парк (17 березня 2005 року)	близько 100	авіаційна та автомобільна промисловість, підприємства у сфері повітряних послуг та інші	комунальні послуги; прямий доступ до злітно-посадкової смуги	доступ до аеропорту; розміщення в СЕЗ; податкові пільги; інвестиційні гранти; навчання, позики на розвиток компанії, консалтинг; продаж або безстрокова оренда землі під будівництво виробничих потужностей та новозбудованих виробничих приміщень

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5	6
6	Промисловий парк гміни Лежайськ (має статус підзони EURO CE3 парк Малець та перебуває на початку етапі розвитку)	35,5	- оренда та продаж землі (зелене поле); - оренда та продаж виробничих приміщень (коричневе поле)	- комунальні послуги; - під'їзні та внутрішні дороги; - паркінги	- близькість до дороги національного значення №77 і місцевого значення 877; - 70 км від найближчого прикордонного переходу з Україною; - послуги бізнес-консалтингу; - пільги з податку на прибуток (до 70%)
7	Тарнобжезький промислово-технологічний парк (грудень 2013 року)	28	промисловість та сфера послуг	- комунальні послуги (газ, електроенергія, водопостачання, інтернет, каналізація); - під'їзні дороги і паркінги;	- доступність до 100 км до доріг національного і міжнародного значення, аеропортів і залізничних станцій; - звільнення від податку на прибуток (до 70%); - пільгові ставки на оренду (50% у перший рік діяльності у парку); - звільнення від сплати податку на нерухомість від 1 до 3 років залежно від вартості інвестиції
Підляське воєводство					
8	Індустріальний парк Ломжа (20 грудня 2012 року)	3,6	сфера ІТ та підприємства, що застосовують інноваційні технології	- доступ до безкоштовного широкопasmового Інтернету; - омебльовані офіси; - паркінг	- поблизу автовокзалу, національної дороги DK61, DK63, DK64; - фінансові, юридичні та інвестиційні консультації; - підтримка в отриманні зовнішніх інвестицій
Сілезьке воєводство					
9	Битомський індустріальний парк (січень 2008 року)	4,6374	сфера послуг, металургія і виробництво попереджувальних знаків	- комунальні послуги; - офісні, виробничі і складські приміщення; - паркінг	- близькість до доріг національного значення №94 і 79; - консультаційна та навчальна підтримка (управління, фінанси, впровадження власних і набутих технологій тощо); - допомога в отриманні коштів ЄС та пошуку джерел фінансування; - Позиковий фонд;
10	Верхньо-Сілезький індустріальний парк (знаходиться на території Катовіцької CE3)	50	нерухомість та роздрібна торгівля	- складське приміщення; - 3 офісні будівлі; - інфраструктура Першого польського кластеру пасивного та енергозберігаючого будівництва	- близькість до автомагістралі A4; - підтримка підприємництва; - меліорація; - координація діяльності Першого польського кластеру пасивного та енергозберігаючого будівництва
11	Індустріальний парк Eсо-Centrum (2008 рік)	1,8	сектор енергозберігаючих технологій, ІТ-індустрія	- офісні приміщення з кондиціонерами; - банкомати, ресторан, медичний центр та стоянка для майже 1000 місць, а також цілодобова охорона	- розташований в зоні вузлів європейських транспортних коридорів (A4, A1, DTŚ) і близько до міжнародних аеропортів Катовіце - Піжовіце та Краків – Баліце; - офісна будівля, що функціонує на основі відновлюваних джерела енергії

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5	6
12	Жорський індустріальний парк (29 листопада 2004 року)	8,6	металургійна, автомобільна, хімічна, деревообробна, енергетична, будівельна промисловість та сфера послуг	Інтернет та телефонна станція; конференц-зал; офісні, виробничі і складські приміщення; паркінг	близькість до автомагістралей А1 і А4 та кордону з Чехією; адміністративні та офісні послуги; консультаційна та навчальна підтримка; допомога в отриманні коштів ЄС та пошуку джерел фінансування; Позиковий фонд
Західноморське воєводство					
13	Голеньовський індустріальний парк (2008 рік)	405	50 інвесторів (виробництво килимової пряжі, одягу, продуктів харчування, агропродовольча обробка та виготовлення лопатей для вітроелектростанцій тощо);	обладнані офісні, виробничі і складські приміщення	близькість до морського порту, міжнародного аеропорту, залізниці; безкоштовний громадський транспорт; входить в СЕЗ (35 га); державна допомога: 35% інвестиційних витрат (45% для середніх компаній, 55% для малих); звільнення від сплати місцевого податку на будівлі та споруди до 5 років
14	Індустріальний парк сучасних технологій в Стангарді (25 липня 2007 року)	850	інноваційні технології, особливо у сфері охорони здоров'я	електроенергія, газ	близькість до аеропорту і поромного терміналу; державна допомога за умови підтримки нових інвестицій (вкладення суми понад 100 000 євро та завершення інвестиції протягом 48 місяців після подання заявки), придбання ліквідованого підприємства та створення нових робочих місць тощо
15	Регіональний парк в Грифіні (16 вересня 2012 року)	160 (55 в СЕЗ)	виробництво та збірка сталевих конструкцій та елементів і інші	повна технічна інфраструктура	близькість до автомагістралі А-6, швидкісної дороги С-3, доріг національного значення № 3 та № 31, залізниці і водного транспорту; звільнення від ПДВ; пільги з податку на нерухомість
16	Щецінський індустріальний парк (18 жовтня 2013 року)	50	морське господарство, металургійна промисловість, суднобудування	споруди необхідні для суднобудівної галузі, (підняті зали, пандуси, набережні, склади, збірні та складські приміщення)	офшорна зона

Складено автором за: Parki_przemyslowe_i_technologiczne. Polska Agencja Inwestycji i Handlu. https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_technologiczne#.

Таблиця 2. *Основні типи індустріальних парків*³²

Тип	Загальна характеристика	Приклади
Еко-Індустріальні парки	Сталі, низьковуглецеві, зелені або циркулярні зони, це індустріальні парки, призначені для покращення соціальних, економічних та екологічних показників фірм-резидентів, в тому числі шляхом сприяння промислового симбіозу та зеленим технологіям, що забезпечують ефективність використання ресурсів та в результаті конкурентні переваги, сприяння дружним до клімату галузям та зеленим ланцюгам створення вартості, а також інклюзивній та сталій діловій практиці та соціально відповідальним відносинам з оточуючими громадами	Myeonggy, Noksan, Sungseo та Kusan Республіці Корея; Masdar Green City у ОАЕ; Tianjin Eco-City у Китаї
Спеціальна економічна зона (СЕЗ)	Визначена територія країни, на яку поширюються особливі норми законодавства у сфері економіки, що відрізняються від інших територій країни, а також, як правило, передбачають особливий режим щодо митних тарифів	Shenzhen та Xiamen у Китаї; Panama Pacifico у Панамі
Прикордонні економічні зони	Економічні зони, розташовані вздовж державного кордону для сприяння транскордонній торгівлі та інвестиціям	Thai-Malaysian Special Border Economic Zone у Малайзії; Mexican Maquilladoras у Мексиці; Corozal у Белізі
Зони експортної обробки	Безмитні зони, орієнтовані на виробництво на експорт, як правило, надають експортні субсидії у формі податкових канікул і не мають або мають мінімальні експортні квоти	Athi River EPZ у Кенії; Kaohsiung EPZ у Тайвані; у Танзанії та Бангладеші
Зони вільної торгівлі / Вільні зони	Визначені території з призупиненими податками на імпорт та де зобов'язання щодо дотримання законодавства зменшені, щоб залучити новий бізнес та іноземні інвестиції	Shannon у Ірландії; Katowice у Польщі; Jebel Ali у Дубаї; Tanger Med у Мароко
Митні території / митні зони	Території, де митні товари можуть зберігатися, зазнавати певних операцій з ними або проходити легку обробку (наприклад, складання) без сплати мита	Митна логістична зона Waigaoqiao у Китаї; Митна зона порту Dammam у Саудівській Аравії.
Технологічні парки	Спеціальні території, призначені для сприяння та стимулювання створення та зростання інноваційних компаній за допомогою інкубації та інших заходів політики	Mie Hi-Tech Park у Японії; Gangwon Technopark у Республіці Корея; Discovery Park у Великобританії.
Агро-промислові парки	Спеціально відведені території, призначені для залучення та просування галузей переробки сільськогосподарської продукції	Інтегровані агропромислові парки в Ефіопії; Індійські парки розвитку харчових продуктів.

³² International guidelines for industrial parks. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-05/International_Guidelines_for_Industrial_Parks_EN.pdf